

Ks. Andrzej F. DZIUBA. *Orędzie moralne Jezusa Chrystusa*. Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej. Warszawa 1996, ss. 348.

Badania realiów życia człowieka stosunkowo łatwo wskazują na jego wymiar odpowiedzialności i świadomości postaw oraz wyborów. Urastają one do wymiarów kategorii moralnych i stanowią jeden z wyrazów jego godności oraz wielkości jako człowieka. Tu spełnia się, w sposób bardzo widoczny, wręcz oczywisty, jego wyjątkowa pozycja w dziele stworzenia, a w Nowym Przymierzu i zbawcza.

Wchodząc w ekonomię Jezusa Chrystusa wkracza się w nowość czasów mesjańskich. Nie wystarcza tu jednak ich świadomość teoretyczna, ale wymagany jest realizm wiary w nowości owych czasów. Wcielenie nie jest bowiem darem bez zobowiązań, ale nowym bytowym wymiarem życia i spełniania się człowieka. Ubogacenie mocami Chrystusa nakłada jednocześnie wymagania osobowe, realne do spełnienia, a będące także szansą ku osobowej pełni człowieka.

Jak zostało znakomicie wskazane w obszernym wstępie, Pismo św. ukazuje szerokie bogactwo orędzia moralnego Nowego Przymierza, którym jest przede wszystkim sam Jezus Chrystus i głoszona przez Niego nauka (s. 15-23). Pogłębiona refleksja nad dynamiką religijności i moralności chrześcijańskiej jest kontynuowana w szerokiej historycznej tradycji teologicznej. W prezentowanej rozprawie, z szerokiego bogactwa orędzia moralnego Mistrza z Nazaretu ukazane zostały, w planowanym i świadomym zamiarze, jak podkreśla Autor, tylko ważniejsze z nich.

„Dynamika wnętrza” to tytuł drugiej części studium Profesora Dziuby (s. 53-77). Orędzie Jezusa akcentuje wagę życia w duchu i dlatego nauczanie Jego przyjmowane winno być w duszach. Zasiany owoc powinien z kolei wydać owoce rozwoju królestwa Bożego, ale należy tu dostrzegać także i wzrastający kąkol. Ostatecznie tylko wnętrze człowieka czyni go nieczystym i tam spełnia się odpowiedzialnie grzech.

Kolejna część studium ks. Dziuby opatrzona została niezwykle aktualnym tytułem „Dynamika postaw” (s. 79-105). Współcześnie często zwraca się uwagę na zagadnienie postaw moralnych, wskazując na jednostkowe i konkretne akty człowieka. Z zagadnieniami tymi, co słusznie wskazuje Autor, łączy się dyskusyjna kwestia opcji fundamentalnej.

Jak wskazuje nauka moralna imperatywy moralne Jezusa Chrystusa zasadniczo nie odnosi się do pojedynczych aktów, ale wymagają radykalnych postaw osobowych. Tylko konkretny człowiek odpowiada Bogu, zwłaszcza darem ciągłego nawrócenia. Właśnie oczekiwana zmiana wewnętrznej świadomości wskazuje jednoznacznie, iż moralność chrześcijańska odnosi się do postaw. Zaproszenie to skierowane jest w wolności do konkretnego człowieka, a związane z naśladowaniem Chrystusa, oczekuje stosownej osobowej odpowiedzi w środowisku łaski.

„Dynamika aktywności i życia” to podjęta z kolei myśl nauki biblijnej obu Testamentów (s.107-133). Nauczanie Chrystusa zachęca do czynienia i świadczenia dobra. Specyfiką całej Biblii jest życie a nie śmierć, i to w szczęśliwości oraz pozytywnej perspektywie rozwoju człowieka. Nowe życie ma wypełniać całego człowieka m.in. poprzez dawanie i owocowanie, a nie tylko branie. Dane zaś ewangeliczne prawo Jezusa Chrystusa jest zadane ku życiu, działaniu, rozwojowi i pełni człowieka.

„Dynamika przykazań” to problematyka podjęta w kolejnej części omawianego studium (s.161-188). Okazuje się, iż negatywne systemy moralne, które akcentują zakazy łatwo wpadają w moralność grzechu. Przykazania stają się tu celem a nie środkiem, prowadząc do negatywnej kazuistyki i rygoryzmu interpretacji postaw. Taka sytuacja dotyczyła w czasach Chrystusa zachowywania m.in. szabatu, postów, czystości rytualnej czy stosunku do świątyni oraz innych miejsc kultu. Było to z jednej strony literalne wypaczenie Starego Przymierza a z drugiej brak poprawnego rozeznania nowości czasów Chrystusa.

Praktyka życia chrześcijańskiego wynikająca z przykazań ukazywana jest jasno przez samego Chrystusa. Oczywiście nie są to łatwe wymagania, ale możliwe do rozeznania i spełnienia w Bogu. Wszystkie one winne być widziane jako pomoce i środki, które ułatwiają ziemskie pielgrzymowanie w wierności powołaniu. Winny one ostatecznie doprowadzić do identyfikacji z Chrystusem, do bycia realnie *ipse Christus*.

Z bogactwa wielorakich treści biblijnych Autor w kolejnym rozdziale prezentuje temat „Dynamika nagrody i kary” (s.189-217). Współcześnie niezbyt chętnie mówi się o karze Bożej, a tym bardziej o jej wiecznym charakterze, a więc wykraczającej poza wymiar ludzkiego czasu. Jak to się ma zatem do prawdy o Bogu Ojcu, który jest przecież otwarty na każdego człowieka i to niezależnie od jego ontycznych i naturalnych postaw ukierunkowanych ku złu lub dobru. Czy jednak obraz postaw i zachowań ludzkich jest zawsze tak jednoznaczny i pozytywny?

Te dwie kategorie obecne są w nauczaniu nowotestamentalnym, ale jednocześnie są wyraźniej związane z przebaczeniem powiązanim z nawróceniem, danym w mocach Chrystusa realizmem Nowego Przymierza. Sprawiedliwość i świętość stają wobec grzesznika, którego Jezus szuka i chce zbawić, jako zagubionego. W wolności istnieje możliwość odmowy, a w konsekwencji i kara, która w Nowym Przymierzu ma zwłaszcza nie tylko wymiar czasowy ale, i wymiar wieczny.

Ósma część studium Profesora A. Dziuby zwraca uwagę na „Dynamikę wolności” (s. 219-245). Wolność jest tematem szczególnie i twórczo obecnym w przekazie moralności chrześcijańskiej, która jest twórczym uwolnieniem się od determinizmu, typowego dla kultury greckorzymskiej. Jej obraz w znacznym stopniu nadal funkcjonuje i oddziałuje na liczne środowiska kulturowe i kulturotwórcze. To szczególne wyzwanie dla zobowiązań niesionych przez

ewangeliczną odpowiedzialność świadectwa posługi dla ludu Bożego, i to niezależnie od miejsca oraz czasu jego spełnienia się. Wręcz cała moralność, osadzona na afirmacji Boga, oparta jest na dziele wolności. Nagroda i kara są tu stałymi wymiarami spełniania się i rozwoju wolnej woli.

„Dynamika *eschaton*” to tytuł kolejnego bloku tematycznego podjętego przez Autora (s.247-274). Jezus-Mesjasz ukazuje się jako wypełnienie oczekiwań zbawczych, nauczając jednocześnie o końcu czasów w ostatecznym osądzie. Nie tworzy On jednak moralności Przejściowej, ale uwrażliwia na powołanie przemijalności i ukierunkowania człowieka oraz świata ku zbawieniu. Nie chodzi tu o eschatologię czasową ale o zbawienie przybliżone w Chrystusie.

Ostatni rozdział prezentowanego studium opatrzony został tytułem „Dynamika łaski” (s. 275-300). Termin łaska, poprzez którą następuje m.in. udział w życiu Bożym, jest często obecny na kartach Nowego Testamentu. W niej spełnia się nowość Bożego powołania, nowość bycia w Chrystusie, zwłaszcza poprzez dar nowego stworzenia w chrzcie i bierzmowaniu, ku sprawiedliwości i świętości w prawdzie. Nowość egzystencji Nowego Przymierza to moralność chrzcielna w Duchu Św. ku zmartwychwstaniu.

Całość książki zamyka stosunkowo obszerne zakończenie (s. 301-307). Ukazane w pracy charakterystyki nie wyczerpują całego obrazu moralności nauczanej przez Jezusa Chrystusa. Wszystkie one jednak muszą być rozpatrywane w kategoriach i środowisku wiary, w przeciwnym razie nie będą wręcz zrozumiałe. Czy wyzwania te są możliwe do realizacji w ziemskich szczegółowych realiach spełnianych powołań, pyta Autor w zakończeniu?

Nowość czasów w Chrystusie uświadamia przemijalność człowieka grzechu – w kategoriach Starego Przymierza – i ukierunkowanie śmierci ku zmartwychwstaniu nowości życia oraz spełnieniu – w mocach sakramentów – niebieskiego realizmu jedności z Bogiem i ludźmi. Nowość życia w Ukrzyżowanym musi dążyć ku zmartwychwstaniu, tj nowości życia ku wyobrażeniu człowieka niebieskiego. Nie można tu pominąć i szczególnych mocy sakramentów zadanych na eschatologiczne czasy ziemskiego pielgrzymowania.

Całość formalną książki ks. A.F. Dziuby zamyka obszerna bibliografia, podana jednak tylko w wyborze (s. 309-348).

Oto do rąk czytelników i zainteresowanych tą problematyką biblijną oraz etyczną trafiło interesujące dzieło, podejmujące próbę nakreślenia obrazu orędzia moralnego Jezusa Chrystusa. Wskazane dziesięć, jakby głównych idei wiodących zdaje się trafnie odczytywać myśl biblijną. Można bowiem stwierdzić, iż faktycznie postawy, doskonałość, wolność czy łaska są wiodącymi hasłami moralności zadanej przez Jezusa Chrystusa. Ich omówienie jest zatem, zwłaszcza w całości dzieła, interesującą i godną uwagi propozycją.

Ks. Jerzy LEWANDOWSKI